



Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2012. gada 4. oktobrī*

Valsts pienākumu neizpilde — Savienības pilsonība — Tiesības pārvietoties un uzturēties — LESD 20. un 21. pants — Diskriminācija pilsonības dēļ — LESD 18. pants — Direktīva 2004/38/EK — 24. pants — Atkāpe — Piemērojamība — Dalībvalsts, kurā transporta braukšanas maksas atvieglojumi ir paredzēti vienīgi tiem studentiem, kuru vecāki šajā dalībvalstī saņem ģimenes pabalstus

Lieta C-75/11

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2011. gada 21. februārī cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv *V. Kreuzschitz* un *D. Roussanov*, pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Austrijas Republiku, ko pārstāv *C. Pesendorfer* un *M. Fruhmann*, pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāja.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*], tiesneši U. Lehmuss [*U. Lohmus*], A. Ross [*A. Rosas*], A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*] (referents) un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*],

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2012. gada 6. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – vācu.

Spriedums

- 1 Ar savu prasības pieteikumu Eiropas Komisija lūdz Tiesu konstatēt, ka principā paredzot transporta braukšanas maksas atlaidi vienīgi tiem studentiem, kuru vecāki saņem Austrijas ģimenes pabalstus, Austrijas Republika nav izpildījusi LESD 18. pantā, lasot to kopā ar LESD 20. pantu un 21. pantu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 77. lpp., un labojums OV L 229, 35. lpp.), 24. pantu paredzētos pienākumus.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula (EEK) Nr. 1408/71

- 2 Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulas (EEK) Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā, redakcijā, kura grozīta un atjaunināta ar Padomes 1996. gada 2. decembra Regulu (EK) Nr. 118/97 (OV 1997, L 28, 1. lpp.), redakcijā, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulu (EK) Nr. 592/2008 (OV L 177, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Regula Nr. 1408/71”), 1. panta u) punkta i) daļā ģimenes pabalsti ir definēti kā “visi pabalsti natūrā vai naudā, kas paredzēti, lai segtu ģimenes izmaksas saskaņā ar [šīs pašas regulas] 4. panta 1. punkta h) apakšpunktā paredzētajiem tiesību aktiem”.
- 3 Regulas Nr. 1408/71 4. panta 1. punkta h) apakšpunktā ir paredzēts, ka tā attiecas uz visiem sociālā nodrošinājuma jomas tiesību aktiem, kuri skar ģimenes pabalstus.
- 4 Regulas Nr. 1408/71 13. panta 1. punkta pirmajā teikumā ir noteikts, ka, ievērojot tās 14.c un 14.f pantu, personas, uz kurām ir attiecināma šī regula, ir pakļautas tikai vienas dalībvalsts tiesību aktiem.

Direktīva 2004/38

- 5 Saskaņā ar Direktīvas 2004/38 preambulas 1. un 10. apsvērumu:
“(1) Savienības pilsonība ikvienam Savienības pilsonim nodrošina primāras un individuālas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ievērojot [EK] Līgumā noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī tā īstenošanai noteiktos pasākumus.
[..]
(10) Personām, kas īsteno savas uzturēšanās tiesības, uzturēšanās sākumposmā tomēr nebūtu jāklūst par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai. Tādēļ Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības uzturēties uz laiku, kas ir ilgāks par trīs mēnešiem, būtu jāpakļauj nosacījumiem.”
- 6 Minētās direktīvas 3. panta 1. punktā ir paredzēts, ka šo direktīvu piemēro visiem Savienības pilsoņiem, kas pārceļas uz dzīvi vai uzturas dalībvalstī, kurai tie nav valstiski piederīgi.

7 Minētās direktīvas 7. panta 1. punkts ir formulēts šādi:

“Visiem Savienības pilsoņiem ir tiesības uzturēties citas dalībvalsts teritorijā ilgāk nekā trīs mēnešus, ja:

[..]

c)

— viņi ir reģistrēti privātā vai sabiedriskā iestādē, ko kreditē vai finansē uzņēmēja dalībvalsts, pamatojoties uz saviem tiesību aktiem vai administratīvo praksi, lai apmeklētu mācības, tostarp arod mācības, un

— viņiem ir visaptverošs veselības apdrošināšanas segums uzņēmējā dalībvalstī un viņi, iesniedzot deklarāciju vai pēc savas izvēles izmantojot līdzvērtīgus paņēmienus, pierāda attiecīgajai valsts iestādei, ka viņu līdzekļi ir pietiekami viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem un ka viņi neklūs par uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmas slogu uzturēšanās laikā; [..].”

8 Direktīvas 2004/38 24. pants, kura virsraksts ir “Vienlīdzīga attieksme”, ir formulēts šādi:

“1. Ievērojot īpašus noteikumus, kas skaidri paredzēti Līgumā un sekundārajos tiesību aktos, pret visiem Savienības pilsoņiem, kas, pamatojoties uz šo direktīvu, uzturas uzņēmējā dalībvalstī, ir attieksme, kas līdzvērtīga tai, kāda ir pret minētās dalībvalsts pilsoņiem atbilstīgi Līguma darbības jomai. Priekšrocības, ko sniedz šīs tiesības, attiecinās arī uz ģimenes locekļiem, kas nav nevienas dalībvalsts pilsoņi un kam ir uzturēšanās vai pastāvīgas uzturēšanās tiesības.

2. Atkāpjoties no 1. punkta noteikumiem, uzņēmējai dalībvalstij nav pienākuma piešķirt tiesības uz sociālo palīdzību pirmo trīs uzturēšanās mēnešu laikā vai vajadzības gadījumā ilgākā laikā posmā, kas noteikts 14. panta 4. punkta b) apakšpunktā, kā arī tai nav pienākuma pirms pastāvīgas uzturēšanās tiesību iegūšanas piešķirt līdzekļus mācībām, tostarp arodapmācībai, ja šie līdzekļi ir stipendijas vai studiju kredīti personām, kas nav darba ņēmēji, pašnodarbinātas personas, personas, kas saglabā šādu statusu, un to ģimenes locekļi.”

Austrijas tiesības

9 Austrijā nav valsts tiesību aktu, kas reglamentētu transporta braukšanas maksas atlaidi studentiem.

10 Saskaņā ar Tiesai sniegto informāciju pusgada biļetes ar atlaidi tiek piešķirtas studentiem, pamatojoties uz finanšu nolīgumiem, kuri noslēgti starp *Bundesministerium für Verkehr, Innovation und Technologie* (Satiksmes, inovāciju un tehnoloģiju ministrija), Austrijas reģionālajām pašpārvaldēm un attiecīgajiem transporta uzņēmumiem. Šie nolīgumi regulē ne tikai braukšanas maksu, atlaides apjomu un federālās valdības ieguldījumu, bet arī nosaka [atlaides] saņēmēju loku.

11 Turklāt no lietas materiāliem izriet, ka dažās federālajās zemēs [*Länder*] tādi studenti, kuri ir definēti 1992. gada Likuma par atbalstu izglītībai (*Studienförderungsgesetz; BGBl. Nr. 305/1992*; turpmāk tekstā – “1992. gada likums”), tā redakcijā, kura ir spēkā šīs lietas apstākļu rašanās laikā, 3. un 4. punktā, braukšanas maksas atlaides var saņemt vienīgi, ja viņu domicils vai studiju vieta atrodas attiecīgā sabiedriskā transporta uzņēmuma darbības teritorijā un ja ģimenes pabalsti par viņiem ir tikuši saņemti saskaņā ar 1967. gada Likuma par ģimenes izdevumu kompensēšanu (*Familienlastenausgleichsgesetz 1967, BGBl. Nr. 376/1967*; turpmāk tekstā – “FLAG”), tā redakcijā, kura ir spēkā šīs lietas apstākļu rašanās laikā, 2. pantu.

- 12 Citās federālajās zemēs, kurās atlaižu piemērošana nav atkarīga no ģimenes pabalstu saņemšanas, kritēriji, kuri papildus studenta statusam tiek ņemti vērā, ir attiecīgās personas vecums un/vai dzīvesvieta.
- 13 Personām, kuru domicils vai pastāvīgā dzīvesvieta ir Austrijas teritorijā, saskaņā ar *FLAG* 2. pantu ir tiesības uz ģimenes pabalstiem par nepilngadīgiem bērniem un par pilngadīgiem bērniem, kuru vecums nepārsniedz 26 gadus un kuri apmeklē arodmācības vai iegūst pieaugušo izglītību kādā specializētajā izglītības iestādē saistībā ar amatu, ko viņi ir mācījušies, ar nosacījumu, ka šo mācību laikā viņi nevar nodarboties ar savu amatu. Principā tā ir persona, kuras mājsaimniecībā ir bērns, par kuru ir tiesības saņemt ģimenes pabalstus.
- 14 1992. gada likuma 4. pantā ir paredzēts, ka 1992. gada 2. maija Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu (OV 1994, L 1, 3. lpp) vai EK līguma līgumslēdzēju valstu pilsoņi, kā arī trešo valstu pilsoņi tiek pielīdzināti Austrijas pilsoņiem “ar nosacījumu, ka šī pielīdzināšana izriet no iepriekš minētajiem līgumiem”.
- 15 1992. gada likuma 52. pantā transporta izdevumu kompensācijas ir definētas kā “cit[s] studiju veicināšanas pasākum[s]”. Šo kompensāciju mērķis ir atbalstīt studiju pabalstu saņēmējus, sedzot viņu transporta izmaksas. Tiek aplūkotas kompensācijas, kuras Austrijā saņem vienīgi studiju pabalstu saņēmēji un kuras ir atšķirīgas no transporta braukšanas maksas atlaidēm.

Pirmstiesas procedūra

- 16 Ar sūdzību, ko iesniedza persona, kura darbojas politiskās partijas “Zaļie” (“die Grünen”) vārdā, Komisija tika informēta, ka daudziem studentiem, kas ir citu dalībvalstu, nevis Austrijas Republikas pilsoņi, kuri studē Austrijā, lai varētu izmantot sabiedrisko transportu, ir jāmaksā ievērojami lielākas summas par tām, ko maksā Austrijas studenti. Faktiski dažās federālajās zemēs transporta braukšanas maksas atlaidi var saņemt vienīgi studenti, kuri ir no ģimenēm, kas saņem Austrijas ģimenes pabalstus.
- 17 Uzskatot, ka šāda selektīva sistēma ir EKL 12. pantā izklāstītā diskriminācijas aizlieguma principa pārkāpums, Komisija 2008. gada 13. februāra vēstulē pieprasīja Austrijas Republikai sniegt sīku aprakstu par šajā valstī piemērojamo transporta braukšanas maksas atlaižu sistēmu.
- 18 2008. gada 18. aprīļa vēstulē Austrijas iestādes aprakstīja dažādas braukšanas maksas, kuras ir piemērojamas katrā federālajā zemē, kā arī kādas tās ir atkarībā no attiecīgo personu specifiskās situācijas.
- 19 Ar 2009. gada 23. marta brīdinājuma vēstuli Komisija aicināja Austrijas Republiku divu mēnešu termiņā sniegt savus apsvērumus par to, ka transporta braukšanas maksas atlaides studentiem tiek piešķirtas selektīvi. Komisijas skatījumā ar šo selektivitāti ir pārkāpts diskriminācijas aizlieguma princips, kurš nostiprināts EKL 12. pantā, kas pēc Lisabona līguma stāšanās spēkā turpmāk ir ietverts LESD 18. pantā, no vienas puses, un Direktīvas 2004/38 24. pantā, no otras puses.
- 20 Savā 2009. gada 25. jūnija atbildē uz minēto brīdinājuma vēstuli Austrijas Republika apšaubīja Direktīvas 2004/38 24. panta atbilstību. Šis dalībvalsts skatījumā transporta braukšanas maksas atlaides studentiem ir papildu ģimenes pabalsti, kas ir ietilpst Austrijā piešķirto ģimenes pabalstu sistēmā, un tāpēc tie ir jā kvalificē par sociālā nodrošinājuma pabalstiem Savienības tiesību aktu izpratnē, kuri ir piemērojami sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanas jomā. Šo braukšanas maksas atlaižu saņēmēji neesot studenti paši, bet gan vecāki, kas apmierina savu bērnu vajadzības tik ilgi, kamēr šie pēdējie saglabā studenta statusu.

- 21 2010. gada 28. janvārī Komisija nosūtīja Austrijas Republikai motivētu atzinumu, kurā tā apgalvoja, ka ar Austrijas sistēmu attiecībā uz transporta braukšanas maksas atlaidēm studentiem tiek pārkāpts LESD 18. pants un Direktīvas 2004/38 24. pants, turklāt nav piemērojams pēdējā minētā panta 2. punktā paredzētais izņēmums. Komisija uzsver, ka, no vienas puses, pretēji Austrijas iestāžu argumentiem un riskējot, ka tiktu atņemta šī 24. panta 2. punkta jēga, ar vienu vienīgu faktu, ka pasākums samazinātu vecāku maksājumus par savu bērnu uzturēšanu, nevar būt pietiekami, lai šo pasākumu nevarētu uzskatīt par uzturēšanas atbalstu sakarā ar studijām. No otras puses, no minētā 24. panta 2. punkta formulējuma ir jāsecina, ka uzņēmējas dalībvalstis var atteikt studiju atbalstu citu dalībvalstu pilsoņiem, kuriem uzņēmējas dalībvalsts teritorijā nav pastāvīgas uzturēšanās atļaujas, tikai tad, ja šis atbalsts ir stipendijas vai studiju kredīti.
- 22 Savā 2010. gada 29. marta atbildē uz minēto motivēto atzinumu Austrijas Republika uzsvēra, ka transporta braukšanas maksas atlaides atbilst ģimenes pabalstam, kas tiek piešķirts, piemērojot privāttiesības. Diskriminācijas pilsonības dēļ neesot tāpēc, ka šīs braukšanas maksas tiek piešķirtas visiem uzņemtajiem vecākiem neatkarīgi no viņu pilsonības.
- 23 Šādos apstākļos Komisija ir nolēmusi celt šo prasību.

Par prasību

- 24 Vispirms ir jāprecizē, ka ar savu prasību Komisija pārmet Austrijas Republikai, ka tā ir piešķirusi transporta braukšanas maksas atlaidi tikai tiem studentiem, par kuriem Austrijā tiek piešķirti ģimenes pabalsti, [un] šādus nosacījumus ir noteikušas Vīnes, Augšaustrijas, Burgenlandes un Štīrijas federālās zemes, kā arī Insbrukas pilsēta.
- 25 Attiecībā uz Insbrukas pilsētu – kaut arī no lietas materiāliem izriet, ka studenti kopš 2010./2011. studiju gada var saņemt pusgada biļešu tarifa atvieglojumus neatkarīgi no tā, vai [viņu] vecāki saņem Austrijas ģimenes pabalstus, – pienākuma neizpildes esamība ir jāvērtē atkarībā no dalībvalsts situācijas, kāda tā bija motivētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās, respektīvi, 2010. gada 28. martā. Pēc tam notikušās pārmaiņas Tiesa nevar ņemt vērā (skat. it īpaši 2001. gada 15. marta spriedumu lietā C-147/00 Komisija/Francija, *Recueil*, I-2387. lpp.; 26. punkts, 2002. gada 4. jūlija spriedumu lietā C-173/01 Komisija/Grieķija, *Recueil*, I-6129. lpp., 7. punkts, un 2012. gada 19. jūlija spriedumu lietā C-565/10 Komisija/Itālija, 22. punkts).
- 26 Nav strīda par to, ka šis jaunais pusgada biļešu tips motivētajā atzinumā paredzētā termiņa beigās Insbrukas pilsētā vēl nebija spēkā.
- 27 Tāpat ir jāprecizē, ka, tā kā Komisijas rīcībā nav pietiekamas informācijas par režīmu, kas ir piemērojams Lejasaustrijas federālajā zemē, šajā federālajā zemē piemērojamais režīms nav šīs prasības priekšmets.

Lietas dalībnieku argumenti

- 28 Komisija apgalvo, ka, transporta braukšanas maksas pakārtojot Austrijas ģimenes pabalstu saņemšanai, tiek netieši diskriminēti tādu dalībvalstu studenti, kuri nav no Austrijas Republikas un kuri iegūst izglītību šajā pēdējā dalībvalstī, kā arī tiek pārkāpts LESD 18., 20. un 21. pants, kā arī Direktīvas 2004/38 24. pants.
- 29 Faktiski izskatāmajā lietā aplūkotais Austrijas regulējums rada nelabvēlīgu situāciju studentiem, kas ir citu dalībvalstu pilsoņi, attiecībā uz transporta braukšanas maksas atlaizņu piešķiršanu paredzot nosacījumu, kuru Austrijas pilsoņiem ir vieglāk izpildīt.

- 30 Austrijas Republika uzsver, ka transporta braukšanas maksas atlaide, kas ir pakārtota Austrijas ģimenes pabalstu saņemšanai, ir ģimenes pabalsts, kas tiek maksāts, piemērojot privāttiesības. Austrijas tiesībās ir paredzēts, ka visi Austrijas studenti nevar automātiski saņemt ģimenes pabalstus, bet to piešķiršana ir atkarīga no fakta, ka vecākiem ir jāapmierina studentu vajadzības. Transporta cenas atlaide labvēlīgi ietekmē galvenokārt ģimenes budžetu, un, tāpat kā ģimenes pabalsti, tā netiekot piešķirta tāpēc, ka students pats saņem ienākumus, kuri pārsniedz Austrijas likumdevēja paredzēto apmēru. Šis dalībvalsts skatījumā šāda atlaide ir jākvalificē par ģimenes pabalstu Regulas Nr. 1408/71 izpratnē, pat ja tā ir saistīta ar studijām vai ar kursiem un pilda divus uzdevumus. Atšķirībā no transporta kompensācijas, kas tiek piešķirta sociāli nelabvēlīgā situācijā esošam studentam, transporta braukšanas maksas atlaide nav atkarīga no vecāku ienākumiem un netiek tieši pārskaitīta uz bankas kontu, kura turētājs ir students, kas saņem atlaidi.
- 31 Austrijas Republika secina, ka paziņojumā par Regulu Nr. 1408/71 tā ļoti vispārīgi ir minējusi *FLAG*, no kura izriet lietā aplūkotā transporta braukšanas maksas atlaide. Šim paziņojumam esot juridiski apstiprinoša un konstatējoša ietekme.
- 32 Minētā dalībvalsts uzsver, ka tās sistēma pilnīgi atbilstot Regulai Nr. 1408/[19]71, turklāt nepārkāpjot Direktīvu 2004/38. Tā piebilst, ka Tiesa neatsaucoties uz tādiem primāro tiesību principiem, kuri ir paredzēti LESD 18. pantā, lai novērtētu pabalstus, kuri ir šīs regulas piemērošanas jomā (skat. 2009. gada 16. jūlija spriedumu lietā C-208/07 *Chamier-Glisczynski*, Krājums, I-6095. lpp., 84. un nākamie punkti).
- 33 Komisija uzskata, ka arguments, uz kuru pamatojas Austrijas Republika un kurš ir saistīts ar transporta braukšanas maksas atlaides sociālā nodrošinājuma pabalsta raksturu, ir neatbilstošs. Pirmkārt, šāda atlaide nekompensē ģimenes maksājumus, kā tas ir noteikts Regulas Nr. 1408/71 1. panta u) punkta i) daļā, bet samazina izdevumus, kurus universitāšu un [citu] augstākās izglītības iestāžu studentiem rada sabiedriskā transporta izmantošana. Transporta braukšanas maksas atlaides saņemot tieši studenti, nevis vecāki. Otrkārt, Austrijas Republikas sniegtais transporta braukšanas maksas atlaižu apraksts neļaujot piekrist, ka tās atbilst nosacījumiem, lai tiktu uzskatītas par sociālā nodrošinājuma pabalstu Regulas Nr. 1408/71 izpratnē. Šajā ziņā ir jāuzsver, ka studentiem nav nekādu likumīgu tiesību uz šiem pabalstiem. Visbeidzot, neesot loģiski 1992. gada likumā paredzēto transporta kompensāciju kvalificēt par uzturēšanas atbalstu, kaut gan izskatāmajā lietā aplūkotā transporta braukšanas maksas atlaide tiek uzskatīta par ģimenes pabalstu. Komisijas skatījumā fakts, ka dažās federālajās zemēs transporta braukšanas maksas atlaides piešķiršana nav pakārtota Austrijas ģimenes pabalstu saņemšanai, ir papildu pazīme, ka šai atlaidei nav saiknes ar ģimenes pabalstu.
- 34 Attiecībā uz izņēmumu no Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā ietvertā vienlīdzīgas attieksmes principa, uz kuru atsaucas Austrijas Republika, Komisija uzskata, ka tas ir jāinterpretē šauri. Tas attiektos tikai uz "līdzekļiem mācībām, tostarp arodapmācībai, [šiem līdzekļiem pastāvot veidā, kas ir] stipendijas vai studiju kredīti". Pretēji šis dalībvalsts argumentiem tā paša panta 1. punktā paredzētais vienlīdzīgas attieksmes princips attiecas uz visiem studentu atbalstam paredzētajiem pabalstiem, kas netiek piešķirti stipendiju vai studiju kredītu veidā. Ņemot vērā to veidu, transporta braukšanas maksas atlaides neietilpst minētajā 2. punktā paredzētajā izņēmumā. Austrijas Republikas ieteiktā šā izņēmuma interpretācija nevar tikt izvēlēta tāpēc, ka tā esot pretrunā primārajām tiesībām un Tiesas judikatūrai attiecībā uz LESD 18. un 21. pantu.
- 35 Austrijas Republika apgalvo, ka jebkurā gadījumā transporta cenas atlaide veicina studiju finansēšanu un līdz ar to tā nav jāaplūko neatkarīgi no citiem pasākumiem, kuri izcelsmes dalībvalstij ir jāveic studiju atbalsta jomā. Ņemot vērā iespējamus uzturēšanas pienākumus, izcelsmes dalībvalsts pienākums ir piešķirt saviem studentiem pietiekamus atbalstus, līdz attiecīgais students saistībā ar šīm mācībām integrējas uzņēmējā dalībvalstī. Uzņēmējai dalībvalstij nebūtu jākompensē iespējami "zemāki" pabalsti, kurus ir piešķirušas citas dalībvalstis.

Tiesas vērtējums

- 36 Vispirms ir jāievēro, ka ar LESD 20. panta 1. punktu ikvienai personai, kurai ir kādas dalībvalsts pilsonība, ir piešķirts Savienības pilsoņa statuss.
- 37 Studenti, kuri ir no citām dalībvalstīm, nevis no Austrijas Republikas un kuri savu izglītību iegūst šajā pēdējā dalībvalstī, izmanto šo statusu tik ilgi, cik viņiem ir kādas dalībvalsts pilsonība.
- 38 Kā Tiesa atkārtoti ir nospriedusi, Savienības pilsonības uzdevums ir būt par dalībvalstu pilsoņu fundamentālo statusu, kas ļauj personām, kuras atrodas līdzīgās situācijās, Līguma par Eiropas Savienības darbību *ratione materiae* piemērošanas jomā saņemt vienādu tiesisko attieksmi neatkarīgi no viņu pilsonības, izņemot šajā ziņā īpaši paredzētus gadījumus (2001. gada 20. septembra spriedums lietā C-184/99 *Grzelczyk*, *Recueil*, I-6193. lpp., 31. punkts, un 2002. gada 11. jūlija spriedums lietā C-224/98 *D’Hoop*, *Recueil*, I-6191. lpp., 28. punkts).
- 39 Ikviens Savienības pilsonis var atsaukties uz LESD 18. pantu, kurā ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ, visos gadījumos, uz kuriem attiecas Savienības tiesību piemērojamība *ratione materiae*, šie gadījumi ietver ar LESD 21. pantu piešķirtās brīvības pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā izmantošanu (skat 1998. gada 12. maija spriedumu lietā C-85/96 *Martínez Sala*, *Recueil*, I-2691. lpp., 63. punkts; 2005. gada 15. marta spriedumu lietā C-209/03 *Bidar*, Krājums, I-2119. lpp., 32. un 33. punkts; 2008. gada 18. novembra spriedumu lietā C-158/07 *Förster*, Krājums, I-8507. lpp., 36. un 37. punkts, kā arī 2010. gada 13. aprīļa spriedumu lietā C-73/08 *Bressol* u.c., Krājums, I-2735. lpp., 31. punkts).
- 40 Turklāt no šīs pašas judikatūras izriet, ka šis aizliegums attiecas arī uz tādiem gadījumiem, kas skar nosacījumus piekļuvei arodmācībām, jo gan augstākā, gan universitātes izglītība veido arodmācības (iepriekš minētais spriedums lietā *Bressol* u.c., 32. punkts).
- 41 No tā izriet, ka dalībvalsts pilsonis, kurš izglītību iegūst Austrijā, var atsaukties uz LESD 18. un 21. pantā paredzētajām tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties uzņēmējas dalībvalsts teritorijā, netiekot pakļauts tiešai vai netiešai diskriminācijai pilsonības dēļ (iepriekš minētais spriedums lietā *Bressol* u.c., 33. punkts).
- 42 Attiecībā uz jautājumu, vai tādas transporta braukšanas maksas atlaides, kuras Austrijā ir piešķirušas dažas federālās zemes, ietilpst Līgumu piemērošanas jomā LESD 18. panta 1. punkta izpratnē, ir jāatzīmē, ka secinot, ka piekļuve arodmācībām ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, Tiesa jau ir noskaidrojusi, ka šajā piemērošanas jomā ietilpst valsts atbalsti, kas tiek piešķirti studentiem uzturēšanas izdevumu segšanai, sociālie pabalsti, kas paredzēti uz iemaksām nebalstītā valsts režīmā, un valsts tiesību aktos noteiktie tā dēvētie “gaidīšanas” pabalsti, kuri ir paredzēti jauniešiem bezdarbniekiem, kas meklē savu pirmo darbu (skat. attiecīgi iepriekš minētos spriedumus lietā *Bidar*, 42. punkts; lietā *Grzelczyk*, 46. punkts, kā arī lietā *D’Hoop* 34. un 35. punkts).
- 43 No tā izriet, ka režīms, ar kuru ir paredzētas tādas transporta braukšanas maksas atlaides, kuras tieši vai netieši tiek piešķirtas studentiem, tā kā tās tieši vai netieši ļauj segt uzturēšanās izdevumus, ietilpst arī Līguma par Eiropas Savienības darbību piemērošanas jomā.
- 44 Attiecībā uz Austrijas Republikas argumentāciju, saskaņā ar kuru transporta braukšanas maksas atlaide ir jāuzskata par ģimenes pabalstu Regulas Nr. 1408/71 izpratnē, ir jāievēro, ka pat pieņemot, ka šajā regulā paredzētās kolīziju normas attiecas uz Savienības pilsoņiem, kuri iegūst izglītību citā dalībvalstī, nevis savas izcelsmes dalībvalstī(-s) un kuru vecākiem nav nekādas saiknes ar šo uzņēmēju dalībvalsti, šo atlaidi nevarot kvalificēt kā tādu, kas attaisno nevienlīdzīgu attieksmi pret šiem pilsoņiem to pilsonības dēļ.

- 45 Faktiski, no vienas puses, ir jāatgādina, ka dažus pabalstus attiecībā uz Regulas Nr. 1408/71 konkrēto piemērošanas jomu Tiesa ir uzskatījusi kā labumus vai sociālas priekšrocības, kurām ir jāpiemēro vienlīdzīgas attieksmes princips attiecībā uz pilsonību, pamatojoties uz citiem Savienības tiesību noteikumiem par personu brīvu pārvietošanos (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Martínez Sala*, 27. punkts).
- 46 No otras puses, ir jāatgādina, ka ar Regulu Nr. 1408/71 netiek izveidota vienota sociālā nodrošinājuma shēma, bet gan ir ļauts pastāvēt dažādām valsts sociālā nodrošinājuma sistēmām un ka tās vienīgais mērķis ir nodrošināt šo sistēmu koordinēšanu (2011. gada 21. jūlija spriedums lietā *C-503/09 Stewart*, Krājums, I-6497. lpp., 75. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 47 Kaut arī dalībvalstis saglabā pilnvaras organizēt savas sociālā nodrošinājuma sistēmas tādā veidā, ka gadījumā, ja nav veikta harmonizācija Savienības līmenī, to pienākums ir paredzēt nosacījumus tiesībām vai pienākumam pievienoties sociālā nodrošinājuma sistēmai un nosacījumus, kuri dod tiesības uz pabalstiem, tomēr, īstenojot šīs pilnvaras, ir jāievēro Savienības tiesības un it īpaši Līgumā par Eiropas Savienības darbību ietvertie noteikumi par likumīgi atzītu brīvību ikvienam Savienības pilsonim pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā (iepriekš minētais spriedums lietā *Stewart*, 75.–77. punkts un tajos minētā judikatūra).
- 48 Austrijas Republikas argumentācija attiecībā uz transporta braukšanas maksas atlaižu kvalificēšanu par ģimenes pabalstiem Regulas Nr. 1408/71 izpratnē neizslēdz faktu, uz ko norāda Komisija, ka attiecībā pret citu dalībvalstu studentiem, kuri Austrijā iegūst izglītību, pastāv diskriminācija pilsonības dēļ.
- 49 Attiecībā uz minēto apgalvojumu ir jāatgādina, ka diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma princips, kas vispārīgi ir nostiprināts LESD 18. pantā un, attiecībā uz Savienības pilsoņiem paredzot Direktīvas 2004/38 piemērošanas jomu, ir precizēts tās 24. pantā, aizliedz ne tikai tiešu diskrimināciju pilsonības dēļ, bet arī jebkura veida netiešu diskrimināciju, kas, piemērojot citus nošķiršanas kritērijus, faktiski rada to pašu rezultātu (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Bressol* u.c., 40. punkts).
- 50 Izskatāmajā lietā transporta braukšanas maksas atlaides pakārtošana tādu Austrijas ģimenes pabalstu piešķiršanai, kurus ir paredzējušas dažas federālās zemes, nevienlīdzīgu attieksmi starp Austrijas studentiem, kuri Austrijā iegūst izglītību, un citu dalībvalstu studentiem, kuri tur arī iegūst izglītību, rada tāpēc, ka šādu nosacījumu Austrijas studentiem ir vieglāk izpildīt, jo viņu vecāki parasti saņem šos pabalstus.
- 51 Šāda nevienlīdzīga attieksme ir pretrunā principiem, kuri ir pamatā Savienības pilsoņa statusam, respektīvi, šā sprieduma 38. pantā minētajai garantijai par tāda paša tiesiskā režīma piemērošanu pārvietošanās brīvības īstenošanai (iepriekš minētais spriedums lietā *D'Hoop*, 35. punkts).
- 52 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru netieša diskriminācija pilsonības dēļ varētu būt attaisnojama tikai tad, ja tā ir balstīta uz apsvērumiem, kas ir objektīvi neatkarīgi no attiecīgās personas pilsonības un kas ir samērīgi ar valsts tiesībās paredzēto leģitīmo mērķi (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *D'Hoop*, 36. punkts; 2005. gada 7. jūlija spriedumu lietā *C-147/03*, Komisija/Austrija, Krājums, I-5969. lpp., 48. pants, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Bressol* u.c., 41. punkts).
- 53 Pirms izskatāmajā lietā noteikt, vai šāds objektīvs pamatojums pastāv, vispirms ir jāpārbauda Austrijas Republikas arguments, saskaņā ar kuru studentiem paredzētās transporta braukšanas maksas atlaižu režīms ietilpst Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētās atkāpes no vienlīdzīgas attieksmes principa piemērošanas jomā.
- 54 Kā atkāpe no LESD 18. pantā paredzētā vienlīdzīgas attieksmes principa, kas Direktīvas 2004/38 24. panta 1. punktā ir tikai konkrētāk formulēts, minētā 24. panta 2. punkts ir jāinterpretē šauri.

- 55 Ja, kā izriet no šā sprieduma 43. punkta, transporta braukšanas maksas atlaides, kas tiek piešķirtas attiecīgajiem studentiem, ir uzturēšanas izdevumu atbalsts studentiem, tad vienīgi uzturēšanas atbalsts studijām “stipendiju vai studiju kredītu veidā” ir Direktīvas 2004/38 24. panta 2. punktā paredzētā atkāpe no vienlīdzīgas attieksmes principa.
- 56 Jebkura cita šā noteikuma interpretācija būtu pretrunā ne vien tā formulējumam, bet arī Tiesai esošajam pienākumam interpretēt šo atkāpi atbilstoši Līguma noteikumiem, tostarp noteikumiem par Savienības pilsonību (šajā ziņā skat. 2009. gada 4. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-22/08 un C-23/08 *Vatsouras* un *Koupatantze*, Krājums, I-4585. lpp., 44. punkts).
- 57 Otrkārt, attiecībā uz tādu objektīvu apsvērumu esamību, ar kuriem ir iespējams pamatot konstatēto nevienlīdzīgo attieksmi, Austrijas Republika apgalvo, ka atbilstoši tam – kā tas arī izriet no šā sprieduma 35. panta – transporta cenas atlaide atvieglo studiju finansēšanu un līdz ar to šī atlaide nav jāaplūko neatkarīgi no citiem pasākumiem, kuri izcelsmes dalībvalstij ir jāveic studiju atbalsta jomā. Dažas dalībvalstis piešķirot ievērojami lielākas stipendijas, salīdzinājumā ar tām, kuras ir tikušas piešķirtas Austrijā, tāpēc studenti no citām dalībvalstīm spējot vieglāk nekā Austrijas studenti reaģēt uz dzīves dārdzību, ieskaitot transporta maksu. Ja citām dalībvalstīm studentu subsidēšanas sistēma nav tik attīstīta, cik Austrijā spēkā esoša sistēma, tad uzņēmējai dalībvalstij nav pienākuma atbalstīt studentus no tādām valstīm.
- 58 Šajā ziņā, kā to savu secinājumu 62. punktā ir norādījusi ģenerālvokāte un saskaņā ar Tiesai sniegto informāciju, ir jāatzīst, ka gadījumā, ja transporta braukšanas maksas atlaide vairs netiek piešķirta tāpēc, ka studentam pašam ir savi ienākumi vai šie ienākumi pārsniedz konkrētu apmēru, šīs atlaides izmantošana principā nepostulē līdzekļu nepietiekamību. Tāpat gadījumā, ja mērķis, kuru Austrijas Republikas īstenotu, būtu novērst, lai students no citas dalībvalsts neizmantotu divkārša apmēra finansiālu atbalstu, ir jāatzīst, ka no Austrijas valdības sniegtās informācijas neizriet, ka, piešķirot šo atlaidi studentiem, kuru vecāki saņem Austrijas ģimenes pabalstus, Austrijas kompetentās iestādes ņemtu vērā pabalstus, kurus minētie studenti, iespējams, ir saņēmuši citā dalībvalstī.
- 59 Ciktāl Austrijas Republikas arguments ir vērst uz to, lai apstrīdētu, ka uzņēmējai dalībvalstij ir pienākums finansēt studentus, kuri šajā dalībvalstī nav integrējušies, ir jāatgādina, ka attiecībā uz noteikumiem par Savienības pilsonību Tiesa jau ir nospriedusi, ka ir leģitīmi, ka uzņēmēja dalībvalsts pauž vēlmi pārliecināties par reālas saiknes esamību starp pabalsta pieprasītāju un šo dalībvalsti (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *D’Hoop*, 38. punkts; 2004. gada 24. marta spriedumu lietā C-138/02 *Collins, Recueil*, I-2703. lpp., 67. punkts; iepriekš minēto spriedumu lietā *Bidar*, 57. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Vatsouras* un *Koupatantze*, 38. punkts).
- 60 Ja Savienības tiesībās attiecībā uz personu, it īpaši studentu, brīvu pārvietošanos ir atzīta uzņemošās dalībvalsts pilsoņu noteikta finansiāla solidaritāte ar citu dalībvalstu pilsoņiem (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Grzelczyk*, 44. punkts), ir jānovērs, kā arī izriet no Direktīvas 2004/38 preambulas 10. apsvēruma, lai personas, tostarp studenti, kuri īsteno savas uzturēšanās tiesības, uzturēšanās sākumposmā nekļūtu par pārmērīgu slogu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai. Tāpēc Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības uzturēties uz laiku, kas ir ilgāks par trīs mēnešiem, saskaņā ar LESD 21. pantu un Direktīvas 2004/38 noteikumiem ir pakļautas dažiem nosacījumiem.
- 61 Valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram studentiem ir jāpierāda, ka pastāv reāla saikne ar uzņēmēju dalībvalsti, principā varētu atbilst leģitīmam mērķim, ar ko varētu pamatot ierobežojumus LESD 21. pantā nostiprinātajām tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā.

- 62 Tomēr ir jāprecizē, no vienas puses, ka pierādīšanas pienākumam, lai izceltu šādas reālas saiknes esamību, nav jābūt ļoti izslēdzoša rakstura, nepamatoti priekšplānā izvirzot vienu elementu, kas nebūt neliecina par reālu un faktisku saikni starp transporta braukšanas maksas atlaides pieprasītāju un dalībvalsti, izslēdzot visus pārējos raksturīgos elementus (šajā ziņā skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *D'Hoop*, 39. punkts, un lietā *Stewart*, 95. punkts).
- 63 No otras puses, kā arī to savu secinājumu 76. punktā ir norādījusi ģenerālvokāte, reāla saikne, kas tiek prasīta starp studentu, pabalsta pieprasītāju, un uzņēmēju dalībvalsti, nav jānosaka vienoti attiecībā uz visiem pabalstiem, bet ir jānosaka atkarībā no lietā aplūkotā pabalsta pamatelementiem, it īpaši no tā rakstura un mērķiem. Starp citu, pabalsta mērķis ir jāpārbauda atkarībā no pabalsta rezultātiem, nevis no tā struktūras vai tā formālas kvalifikācijas (šajā ziņā skat. spriedumu apvienotajās lietās *Vatsouras* un *Koupatantze*, 41. un 42. pants).
- 64 Attiecībā uz transporta braukšanas maksas atlaidi studentiem fakts, ka pastāv reāla saikne starp studentu, kas iegūst izglītību, un uzņēmēju dalībvalsti, var tikt efektīvi pārbaudīts attiecībā uz transporta braukšanas maksas atlaidēm, it īpaši, konstatējot, ka attiecīgā persona saskaņā ar Direktīvas 2004/38 7. panta 1. punkta c) apakšpunktu ir reģistrēta privātā vai sabiedriskā iestādē, ko kreditē vai finansē uzņēmēja dalībvalsts, pamatojoties uz saviem tiesību aktiem vai administratīvo praksi, lai pamatā apmeklētu mācības, tostarp arodmācības.
- 65 Tādējādi ir jāsecina, ka Austrijas Republika nav pierādījusi, ka dažās federālajās zemēs studentiem piemērojamais Austrijas transporta braukšanas maksas atlaižu režīms ir objektīvi pamatots.
- 66 Attiecībā uz iepriekš minēto apsvērumu kopumu ir jākonstatē, ka, ievērojot principu, ka transporta braukšanas maksas atlaides izmanto vienīgi studenti, kuru vecāki saņem Austrijas ģimenes pabalstus, Austrijas Republika nav izpildījusi LESD 18. pantā, to lasot kopā ar LESD 20. un 21. pantu, kā arī ar Direktīvas 2004/38 24. pantu, paredzētos pienākumus.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 67 Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kam spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriezt Austrijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā tai spriedums ir nelabvēlīgs, ir jāpiespriež Austrijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

- 1) **Austrijas Republika, piešķirot sabiedriskā transporta braukšanas maksas atlaides principā tikai studentiem, kuru vecāki saņem Austrijas ģimenes pabalstus, nav izpildījusi LESD 18. pantā, lasot to kopā ar LESD 20. pantu un 21. pantu, kā arī Eiropas parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvas 2004/38 par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, 24. pantu, paredzētos pienākumus;**
- 2) **Austrijas Republika atlīdzina tiesāšanās izdevumus.**

[Paraksti]